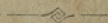

43639

Stariši, podpirajte šolo!

Par besedij o skupnem vzgojnem
delovanju domače hiše in šole.

Napisal
Anton Kosi,
učitelj v Središči.

J. Urbančič

V Ljubljani.

Tiskala „Národna Tiskarna“. Založil pisatelj.

1889.

43639

„Noben greh ni tako velik, kakor zanemarjanje otrok“.

030020544

O skupnem vzgojnem delovanju domače hiše in šole.

I.

V vseh časih in pri vseh kulturnih narodih bila je mladež, bili so otroci predmet velike skrbi in velikega prizadevanja, kajti življenje je boj za obstanek; vsak posameznik si zato prizadeva tudi svoje najdražje blago, svoje otroke, za ta boj kolikor najbolj pripraviti. To se pa zgodi z razvijanjem duševnih in telesnih močij: z odgojo in poukom. Ta pa nista bila vedno in v vseh časih jednaka. Čimbolj človeški rod v svojem razvijanju napreduje, tembolj napredujeta in se razvijata tudi pojma odgoja in pouk. Velika, kakor naloga človeštva v obče, postala je tudi naloga vzgoje.

Kaj pa je prav za prav vzgoja in kateri so nje faktorji ali činitelji? Človek pride kot nepopolno, telesno in duševno nerazvito bitje na svet. K telesnej in duševnej izobrazbi potrebuje pomoči, upliva drugih že razvitih ali doraslih ljudij, in sicer tako dolgo, da postane tudi on kolikor toliko popoln, samostalen. Vsota ali suma vseh teh uplivov, naj si bodo tedaj že namerni ali brez namere, imenujemo vzgojo ali odgojo v širjem pomenu besedij.

V ožjem pomenu besede je vzgoja namerno, po načrtu osnovano uplivanje doraslih osob na razvoj nedoraslih z namenom, dovésti taiste do stopnje

samostalnosti ali kakor definujejo drugi ta pojem, do one sovršnosti, ki ustreza pravemu človeškemu dostojanstvu.

Ker je vzgoja črtežno uplivanje, tedaj se mora taista ozirati tudi na razna načela ali pravila in se po njih ravnati. Mej temi načeli zavzema sicer ne prvo, a vendar zeló važno mesto pravilo, glaseče se: Vzgoja bodi kulturi primerna ali z drugimi besedami rečeno: ona naj na gojenca tako upliva, njegove duševne in telesne zmožnosti tako razvija in obrazuje kakor to časi zahtevajo. Vse tedaj, kar čas, v kojem bode predmet odgoje deloval, od popolnega človeka zahteva, naj ona otroku dá; a pri tem se je vzgojitelju seveda tudi treba ozirati še na druga vzgojna načela, posebno pa na najvažnejše, ki se glasi: vzgoja bodi pameti primerna.

S tem tedaj, kar sedanji čas od popolnega človeka zahteva, naj vzgoja otroka preskrbi. In to res ni malo, temveč mnogo, zeló mnogo in raznovrstno. Gledati se mora — posebno v zgodnjej mladosti — pred vsem na to, da se otrok telesno dobro razvija, kajti že stari Rimljani so imeli zlati pedagogiški izrek, ki pravi, da le v zdravem telesu more tudi zdrava duša prebivati. (*Mens sana in corpore sano.*) Za tem skrbeti je zato, da postane otrokova lastnina ona vsota praktičnih znanostij, ki vsacega sposobijo, da postane koristen, delaven član človeške družbe. Nadalje zahteva se ono razvijanje volje, duše (*Gemüth*), srca in vesti, katero mi z jedno besedo „značaj“ imenujemo.

Čeprav sem postavil svrhu vzgoje „obrazovati značaj“ na zadnje mesto, je vendar ta tako neobhodno potreben in tako važen, da postane lahko človek brez te lastnosti, naj si bode v različnih vědah še tako dobro podkovan, to je, naj si bode še tako učén, namesto koristen, nerabljiv, namesto prijeten le narležen ud človeške družbe.

Kedo pa naj te terjatve, katere čas tako ukarljivo zahteva, izpolni? Ljubezen starišev, posebno materinska je bila in ostane vedno prva učiteljica odgoje in obitelj, družina prvotno in najimennitnejša od Boga samega odločno vzgojališče.

Ker je pa boj, katerega morajo stariši bojevati, zelo težaven, tako da bi jim bilo nemogoče, posvetiti vse svoje moči odgoji in pouku svojih otrok, nekaj pa tudi radi tega, ker manjka večini roditeljev za to potrebite zmožnosti, so izročile in prepustile naše socijalne razmere jeden del vzgoje državi, ki po napravi, imenovanej „šola“ obrazuje mladino.

Obitelj in šola, stariši in učitelji — s tem je tedaj krog omejen, v katerem se vrši odgoja „upa in nade boljše bodočnosti“, naših otrok.

Seveda so še drugi činitelji, ki tudi pomagajo reševati vzgojno nalogo, recimo: cerkev, narava, življenje itd., a glavna faktorja sta in ostaneta vendar le družina in šola. —

Kako si pa razdelite imenovani napravi delo na tem polji?

Pouk, to je posredovanje pozitivnih vednostij spada v delokrog šole, to je naloga učiteljev. Ker pa učitelj pri poučevanju v šoli le takrat povoljne uspehe doseže, če privadi otroke redú, ubogljivosti, točnosti itd. upliva s tem blagodejno in oblažno na duha i srce učenca. Tudi zadržanje in osoba učitelja sama, s katero preživi otrok po več ur na dan, ne ostane brez upliva na izobrazbo značajnosti.

Učitelj tedaj poučuje in odgaja ali on se drži načela: pouk bodi vzgojevalen.

A vse to še ne zadostuje dovršenemu razvoju gojenca; kakor rastlini za rast ne zadostuje samo zrak in svetloba, temveč mora taista po svojih koreninah še hrano iz zemlje srkati, tako tičijo tudi v domači hiši korenine otrokovega duševnega življenja — sem-le vračajo se vedno in vedno njegove predočbe in njega misli, ker v domači hiši preživi največ svojega časa: tu preživi otročjo dôbo. — Dovolj jasno je tedaj, da ima domača hiša na otroka tudi največi vzgojni upliv, in da je otrok lastnina roditeljev v pravem pomenu besede, če tudi prebije precej časa v šolskih prostorih. Učitelji so sami zavezniki starišev in težijo ž njimi vred po jednem jedinem cilji, najvišjem in najžlahtnejšem, po izobrazbi bodoče generacije. Zares lepa in prevzvišena, pa tudi teška je naloga, pretvoriti otroka v pravega človeka!

Vsako težavno delo si pa skušamo kolikor mogoče olajšati ter teškoče, koje bi utegnile izvršbi dela nasprotovati, odstraniti, zatorej tudi pri vzgoj-

nem delovanji nastane vprašanje, kako si nalogo, duševne in telesne moči gojenca razvijati, zljajšati, na kak način doseči lepše in boljše vzgojne uspehe?

V mehaniki opazujemo, da se od dveh ali večih sil, ki na nasprotno stran delujejo ali učinjajo, druga drugo slabi ali celo uniči, mej tem ko se sile, ki na jedno in isto stran delujejo, ojačijo in učinjajo z nepričakovano velikim uspehom. Če uporabimo ta fizikalni zakon pri duševnem delu — v tem slučaju pri vzgoji — tedaj moramo reči: Sloga, vzajemno dolevanje, torej harmonija mej šolo in domom, polajšuje delo odgoje in je prvi pogoj, doseči ugodne vzgojne uspehe, mej tem ko neprijazni odnošaji, če vladajo mej imenovanima napravama, vzgojo ovirajo in so za mladino le pogubonosni. Pomenljive so tedaj besede izreka, ki pravi:

„Družina in šola sestrici sta dvě.
Nobena samotno hoditi ne smé.“

In vender, kako rahla in prhka je vez mej stariši naše mladine in mej učiteljstvom! Pa vprašajmo, kje tiči uzrok te žalostne resnice?

Da bi šola, ki je institucija, v kojoj se odgoja in poučuje po načrtu, v kojoj delujejo osebe, ki so posebej za to poklicane in strokovnjaški nabražene, ne podpirala dovolj domače biše, tega si niti misliti ne moremo, pač pa nas vsakdanje izkušnje učé, da roditelji naše šolske mladeži ne le učiteljev in šole celo nič ne podpirajo, ampak jej še celó nasprotujejo in to nekaj iz hudobije, mnogo pa iz nevednosti.

Kakor noben sovražnik, tako tudi naš, ki si je postavil za nalogo, spraviti sedanjo šolo in učiteljstvo pri ljudstvu ob veljavo, nikedar ne miruje; povsod in vedno si prizadeva — seveda z ničevimi dokazi — podpirati trditev svojo, da sedanje šole ne veljajo nič, da se mladina v njih samo pači in da nikdar ne poplačajo ogromnih troškov, ki se za nje „izmečejo“. Žalibog, da se tem hujskajočim besedam vse prerado verjame; ljudstvo postaja proti šoli vedno hladneje, šola in učitelji, katerih ugled se na tak način podkopava, začno mu mrzeti in to mrzenje se spremeni polagoma v sovraštvo. Tako potem pride, da stariši pri otrokih to, kar je učitelj v šoli s teškim trudom sestavil in sezidal, doma pomandrajajo in porušijo in po takem pokvarijo tisto, kar je šola otroku dobrega ponudila.

Kdo je tedaj kriv, da učitelj v šoli mladine ne more prav napotiti in da postaja ta vedno neubogljivejša in hudobnejša?

Stariši, o katerih smo sedaj govorili, navlašč, to je z namenom nasprotujejo šoli in tako v škodo pahajo sebe in otroke svoje. Mnogo in smelo trdimo, največ pa je starišev, kateri, kakor že prej omenjeno, iz gole nevednosti delujejo šoli nasproti. Največ očetov in mater ne pomisli na nasledke, koje imajo, recimo v pričo otrok o učitelji in šoli slabo govornene besede, ne pomislijo nadalje, da se majhnim otrokom z onim navadnim strašenjem s šolo in učenikom, ki se sliši pri nas skoro v vsakej hiši, kjer so otroci, le jemlje veselje in da stori marsi-

kateri otrok vsled tega s teškim srcem prvi in še morebiti tudi drugi in tretji pot v šolo.

Namen tega mojega spisa je, opozoriti stariše na najpoglavitnejše hibe, katere storé v tem oziru in pojasniti na kratko, kako jim ravnati, da bode domača biša, kar zadeva vzgojo, vedno v kontaktu s šolo in delovanjem učiteljevim.

II.

Prvo, za kar bi mi učitelji stariše gledé podpiranja šole prosili, je to, da ucepijo svojim majhnim za šolo še nesposobnim otrokom v njihova mlada vsprejemna srca veselje do šole ter je sploh kolikor mogoče za njo dobro pripravijo.

Ker je ustop otroka v šolo njegova prva stopinja v javno življenje, zato ni samo lepo in umestno, ampak celo potrebno, da se otrok za ta ustop že prej dobro pripravi. Slovanski odgojevalec Komensky pravi v svoji knjigi „Materinska šola“, da ravnajo tisti stariši zeló neumno, ki svojega otroka k učitelju v šolo pripeljajo, kakor tele k mesarju ali pa ovco k čredi, ter ga potem njemu prepusté, naj se bavi ž njim, kakor mu drago. — Ko bi stariši vsaj nekoliko bolje pomislili, na kakó imeniten kraj bodo svojega otroka peljali, gotovo bi ga bolje za šolo pripravili, kakor se žalibog to sedaj godi.

„Le čakaj, skoro pride čas, ko bodeš moral v šolo, tam te bode že školnik“, ali pa „o, da bi

vender jedenkrat že začel v šolo hoditi, tam te bodo že ukrotili, ti paglavec, ničvreden!

Take in jednake besede slišiš pogosto iz ust neprevidnih starišev. In kaj hočejo stariši s temi žugajočimi besedami? Nič družega, nego razposajenega in svojeglavnega otroka hočejo nekoliko prestrašiti, da bi bil potem pridnejši in pokornejši. In kaj pouzročijo te besede? Ali morebiti neubogljiv otrok sedaj uboga? Ne vém. Pač pa se začne šole in učitelja bati, kajti vsled stariševih besed predstavlja si otrok šolo kot najhujši pekel in učitelja kot največega trinoga, kateri v šoli drugega ne dela, kot deco pretepava. Ni čuda torej, da se podá toliko otrok jokaje prvokrat v šolo, saj si jo sirotce predstavlja strašnejšo, kakor je temna ječa človeka, ki so ga po nedolžnem vanjo obsodili.

In kdo je kriv, da preteče prej mnogo časa, predno se otrok šole in učitelja privadi? Kdo drugi nego stariši s svojim nepremišljenim pretenjem in grozenjem.

Prva naloga starišev je tedaj, da ucepijo v otročja mlada srca veselje do šole, kajti brez veselja otrok do šole je ves učiteljev trud brez uspeha. Naj navedem tukaj slučaj, ki sem ga pred tremi leti sam doživel. V začetku šolskega leta sem polagal v prvem razredu novincem na srce, kako naj marljivo in redno v šolo dohajajo ter se naj pridno učijo, da bodo jedenkrat, ko dorastejo, pridni, pametni in pobožni ljudje. „Kaj ne, ti bodeš rad v šolo hodil in se bodeš tukaj tudi mnogo lepega

naučil?“ s temi besedami sem se obrnil do dečka, v prvi klopi sedečega. „Jaz ne vé m, kak še kaj bode, moja mati so pač doma rekli, da so tote šole zdaj prê (bajé) za nič!“ Tako se mi je odrezal deček naivno in s temi besedami jasno pokazal, kakšne nazore so imeli in še morebiti sedaj imajo njegovi stariši o šoli in kako so ga za njo pripravili.

Če hočejo stariši, da bodo njih otroci veselje do šole dobili, morajo o šoli in učitelji vedno lepo in spoštljivo govoriti, posebno pa, ko se bliža čas, da pojdejo otroci v šolo. Stariši vsaj otrokom pripovedujejo, kako veselo je v šoli, da pridejo ondi mej druge otroke, da se bodo vsi vkup lepo učili in kako prijetno in lepo se je učiti. In učitelj! Kako prijazen gospod so to: vsacemu radi povedó in pokažejo, če česa ne zná; seveda malopridne in neubogljive otroke tudi pokregajo in kaznujejo, a ti si to zaslužijo. Pridnih otrok pa ne kregajo in ne kaznujejo, te imajo zeló radi. „Kaj ne, Tonček, ti bodeš rad v šolo hodil? No, seveda, pa te bodo gospod učitelj tudi radi ime'i.“

Tako se govori z deco o šoli, a ne jih strašiti z brezovico, katera je tako dolga, da segne ž njo učitelj do zadnje klopi. — Otroku se naj obljubi, da dobí, ko pojde v šolo, novo obleko, lepo torbico, novo knjigo, tablico in kamenček. Teh stvari pa stariši otroku ne smejo dati takoj, ko je kupijo; dobro je kupljene stvari otroku samo pokazati in potem zopet shraniti.

Kaj in koliko pa naj stariši otroke doma naučijo, predno jih dovedejo v šolo? Tudi tukaj se premnogokrat napačno ravna. Stariši namreč mislijo: več ko bodem mojega otroka doma naučil, boljše bode v šoli za njega pa tudi za učitelja, kateremu se z mojim otrokom ne bode trebalo tako mučiti, kakor z drugimi, ki še ne znajo čisto nič. A ko bi stariši vedeli, kako malo hvaležen jim je včasih za ta trud v šoli učitelj! In zakaj neki to? Zato, ker je bila metoda ali učba, po katerej so stariši otroke doma učili, kriva, napačna. S to krivo metodo pa neso stariši naučili otroka čisto nič, temveč so ga le zmotili. In tak otrok napravlja v šoli učiteljem mnogo več težav, kakor drugi, ki še knjige nikdar v rokah imel ni.

Nekateri otroci znajo, ko pridejo v šolo, že po cele strani abecednika „dobro“ čitati. In kako še le pišejo in računijo! Celi „einmaleins“ že znajo iz glave. Tako rečejo namreč stariši, ko dovedejo otroka v šolo. A, če se hočeš prepričati, jeli temu res tako, se prepričajš, da zna otrok po cele strani abecednika prav dobro — iz glave, mej tem ko še črk prav ne pozna.

Pusti raje čitanje, saj tega se otrok v šoli itak igraje nauči, če ni že preveč zabite glave. Uči ga raje, da se bo znal dobro pokrižati in „očenaš“ moliti, da ne bode v šoli, ko se mu reče, naj se lepo pokriža, po čelu vrtal in ob straneh obraza z roko krilil namesto, da bi se lepo prekrižal. V resnici žalostno je, da se morata učitelj in katehet v

šoli več časa pečati s tem, kar naučiti bi bila, prva dolžnost vsakih krščanskih starišev.

Ali tedaj svojega otroka ne smem prej, ko ga pošljem v šolo, ničesar drugega naučiti, kakor prekrižati se in očenaš moliti? Na to vprašanje odgovorim ti: iz kuj ge čisto nič, drugače pa lahko mnogo. Razgovarjaj se z otrokom, kadarkoli utegneš in sicer veliko, seveda le po otročje, to je o takih stvareh, katere zamore otročji um zastopati.

Pripoveduj mu kratke pripovedke, uči ga primerne pesmice itd. Le na tak način se začno otrokove duševne moči razvijati, otrok se uči misliti. Vadi svojega otroka tudi v računstvu. Da pa bo znal kedaj dobro in hitro računati, tega ne dosežeš z mehničnim štetjem ali brojenjem od jedne do sto, ali s tem, da ga učiš „einmaleins“ iz glave. Ravno to je napačno. Otrok si mora vedeti število predstaviti. Vzemi tedaj za prve vaje v računanju orehe, jabolka, fižol in druge jednake reči. — Vidiš Nace, tukaj na mizi sta dve jabolki, če še sedaj jaz jedno pridenem, koliko jih je pa potem? Ali pa: v žepu imam tri orehe, pa jednega iz njega vzamem, koliko jih je še v žepu?

Otroka je dobro tudi po kaj majhnega poslati, n. pr. po žemljo, šibice ter reči: „Za jedno škatljico šibic moraš dati jeden krajcar, koliko pa bo deš moral dati za dve škatljici?“

Toliko zdelo se mi je vredno omeniti o tem, kako naj stariši otroke za šolo pripravljajo.

III.

Da zamore šola na izročeno jej mladino v vzgojstvenem oziru uspešno uplivati, je nadalje potrebno, da stariši otroke kolikor mogoče redno v šolo pošiljajo, kajti ni ga zlâ, ki bi pri pouku tako pogubno uplivalo, nego neredno šolsko obiskovanje.

Neredno šolsko obiskovanje stori, da otrok v posameznih šolskih predmetih zaostaja; znanje, koje si po takem obiskovanji pridobi, podobno je verigi, kateri na več krajih manjkajo členi ali obročki. Sami odlomki posameznih vêd brez vezi, katere pa otrok tudi hitro pozabi in tako mu šola ne prinaša nikakšne koristi.

„Toliko in toliko let hodil je moj deček v šolo, a zdaj ne zna niti najložjih računov izračuniti!“ Tako slišiš vsklikniti mnogokrat tega ali onega očeta — a pri tem mož ne pomisli, da je njegov otrok največ šolskega časa prebil na paši pri živini ali pa na polji mej delavci, ne pomisli, koliko potov je imel radi slabega obiskovanja šole od strani svojega otroka in da je moral radi tega plačati tudi precej goldinarjev globe ali je pa več kazni celo z zaporom odslužil.

Pa ne samo, da šola takemu otroku, ki neredno v njo zahaja, malo koristi donaša, ampak takšno neredno obiskovanje ima tudi v npravstvenem oziru za dotičnega otroka in včasih za vso šolo zelo slabe nasledke.

Kaj sliši otrok, ki namesto, da bi šolo obiskoval, v družbi z odrastlimi poljska dela opravlja ali pa se po pašah kladi? Dobra nič nego neslane pregrešne pogovore, prisvoji si različne razvade, zarobljenosti ter take nečednosti prinese potem — če se mu po dolgem izostanju vender-le jedenkrat poljubi v šolo pogledati — s seboj, trosi je ondi mej tovariše svoje in tako včasih cel razred, da često vso šolo okuži.

Zato pa tudi nemajo, kakor se je že večkrat poudarjalo, sedaj obstoječe polajšave, ki otroke sedmega in osmega šolskega leta v poletnem času obiskovanja šole oprostijo v tem obziru kaj dobrih nasledkov, ker pripomorejo mnogo k temu, da postaja šolska mladina vedno suroveja.

Boljša po takem šestletna dôba, v katerej otrok neprenehoma v šolo hodi kot pa tako pretrgano obiskovanje. S tem pa morebiti nesem rekel, da sem za šestletno šolsko dolžnost, saj je znano, da se otrok še le v 13. in 14. letu svoje dôbe začne duševno prav razvijati in je torej še le takrat najbolj vsprejemen za pouk. Najboljše bi pač bilo, da bi se postava, ki zadeva olajšavo šolskega obiskovanja, čisto odstranila.

Nerednemu obiskovanju šole je res mnogo tudi krivo veliko siromaštvo starišev, zoper katero pa ni zdravila in šolske oblastnije zategadel takim pri obravnavi šolskih zamud tudi po mogočnosti prizanašajo, če ni z izostanjem znabiti v zvezi upor ali renitenca dotičnih roditeljev.

Drugi glavni pogoj, da zamore šola pokazati povoljnih vzgojnih uspehov je tedaj redno šolsko obiskovanje.

IV.

Tretje, kar bi pri stariših želeli, je to, da o učiteljih in šoli v pričo otrok vedno lepo in spoštljivo govore. Otrok mora imeti ljubav in zaupanje do šole in učitelja, kajti spoštovanje do učitelja je prvi in glavni temelj na kojega se odgoja mladine zida. Podoba učiteljeva biti mora pred dušo otroka uzvišena, čista, nedotakljiva; otrok mora gledati na njega kot na kako višje bitje. „Srečen, presrečen je otrok“ — pravi pedagog Keller — „ki vidi v svojem učitelju skupino vseh čednosti, ki misli, če vsi lažejo in okanjujejo, moj učitelj ne, če je celo moj oče pijanec, moj učitelj ne prekorači nikdar meje dostojnosti, če žive moji stariši v vednem kregu in prepiru, „moj učitelj je miroljuben“.

Isti pedagog pripoveduje, da mu je majhna deklica nekoč pokazala v svoji knjigi na mesto, zelo na tenko s svinčnikom zaznamovano ter rekla: „Vidite, tu-le sem so naš gospod učitelj s prstom prijeli!“

Kako zelo je spoštoval ta otrok svojega učitelja, lahko si mislimo, kajti takorekoč sveto se mu je zdelo mesto, katerega se je on, ko je deklici pri poučevanju nekaj pokazal, dotaknil.

Čim večje in višje bitje se učitelj učencu zdi, tembolj bode tudi njegova graja in hvala na njega uplivala. Če pa začne otrok nad učiteljevo nra-
stveno vrednostjo dvomiti in če začne doverje ali zaupanje omahovati, začne tudi upliv učiteljeve be-
sede pojemati, hvala in graja zgubita svojo namerno pobudo in to, kar bi drugače ljubezen dosegla, more sedaj le despotizem telesnega ustrahovanja t. j. šiba površno doseči.

Spoštovanje do učitelja, pobožna vera o nje-
govej popolnosti sta tedaj veliki pospeševalki vzgoj-
nega in če so vzeli stariši z nepremišljenim bese-
dovanjem otroku ljubav in zaupanje do šole in učitelja, vzeli so mu skoro vse, kar so mu sploh od-
tegniti mogli.

In vendar, kako pogosto se kritikuje v na-
vzočnosti otrok na neprevidni način o osebi učitelja, kako često se vse, kar on zapove ali ukaže brez-
pametno imenuje in temu, kar zahteva, na robati način odreče.

Slabosti imamo vsi, tedaj tudi učitelj kot grešna stvar ni brez njih, a čemu treba te pre-
greške pred deco razkladati?

„Kedo bo neki tako ozkosrčen, tako hudo še pa vendar ni, da bi otrok radi par besed, ki jih v pričo njega o učitelji črhnem, izgubil že vse spo-
štovanje do šole in učitelja.“

Tako mi odvrne ta ali oni starišev.

Res je, prvokrat morebiti ne, a počasi bode začel vendarle nad učiteljevo popolnostjo dvomiti,

posebno pa, če bode večkrat navzoč pri pogovorih čez učitelja in šolo zabavljajočih.

Ko sem še obiskal domačo šolo — pripoveduje pedagog Raumer v svojej zgodovini pedagogije — je moj oče nekoč v mojej prisotnosti grajal način učiteljevega prirezovanja peres in ta majhna graja je prouzročila — pravi Raumer — da sem začel prvokrat nad popolnostjo svojega učitelja dvomiti.

Spoštovanje in ljubav od strani mladine je tedaj učitelju pri njegovem delovanji potrebna.

Ako bi tudi starišem dovolj na tanko pojasniti mogli, da nočemo spoštovanja morebiti iz same prevzetnosti ali iz golega samoljubja, da ne zahtevamo taistega toliko v svojem nego mnogoveč v interesu njihovega najdražjega blaga, v interesu njih otrok.

Pripoveduje se, da je Friderika Velikega, ko se je ta vzdrževal v Gorenjej Lužici, srečal nekoč stari vaški učitelj po imenu Jänke, ter ga s toliko spoštljivostjo pozdravil, da je kralj obstal in se spustil z učiteljem v pogovor. Nagli in odločni odgovori moža dopadli so Frideriku tako, da mu je obljubil, obiskati njegovo šolo.

Več tednov je od tistega časa minolo in stari školnik je že skoraj pozabil kraljeve obljube; kar se nekega dne najedenkrat odpro vrata in v temotno šolsko sobo ustopi nepričakovan monarh ter pozdravi zelo prijazno učitelja in otroke.

Učitelj privzdigne leno svojo čepico, katero je v šoli vedno na glavi nosil, ter nadaljuje v poučevanji ne zmenivši se več za navzočega kralja.

Dolgo poslušal je Friderik Veliki poučevanje vaškega učitelja Jänketa. Na zadnje se ves zadovoljen vzdigne ter zapusti šolo, srčno pozdravljaje školnika, ki mu je pa zopet le s površnim kimanjem glave odhvalil. Vender pa spremlja visokega obiskovalca pred vrata in tukaj vpraša kralj, kateremu se je hladno obnašanje učitelja v primeri z njegovo prejšnjo spoštljivostjo čudno zdelo, po vzroku njegovega sedanjega vedenja.

„Veličastvo, odvrne učitelj sedaj zopet z največo spoštljivostjo, oprostite dobrohotno moje zares razžaljivo obnašanje, pa bodite uverjeni, če bi moji otroci v šoli znali, da je kdo na svetu več kakor sem jaz in da se moram tudi jaz komu klanjati bilo bi po mojem ugledu in že takoj jutri bi moral iti svinje past.“

„Po takem imate čisto prav“ se smeje kralj ljubeznjivo, privzdigne svoj klobuk ter se poslovi.

Da bi moral učitelj, ki pred svojimi otroki skaže dostojno spoštljivost svojemu deželnemu vladarju, iti radi tega svinje past, tega sicer ne verjamemo, pač pa nam ta dogodbica jasno priča, da je tudi ta učitelj dobro znal, da bi brez uživanja spoštovanja svojih otrok ne mogel uspešno poučevati.

V.

Da zamore ljudska šola doseči kolikor mogoče svoj nameravani smoter, je treba tudi, da kažejo

stariši doma zanimanje do tega, kar se otrok v šoli uči.

Če otrok vidi, da se oče, mati brigata za posamezne predmete, v kojih se otrok v šoli vadi, z večjo marljivostjo bode se jih poprijel in uspešnejše bode mogel napredovati učitelj ž njim. Kako lepa prilika se ponuja starišem zvečer, osobito v zimskem času, ker je navada, da takoj, ko postane mračno, še ne prižgo luči, da povprašajo svojega šolo obiskajočega dečka ali deklico po tem ali onem, kaj se v šoli godi. Prvokrat seveda ne bodo mnogo od otroka zvedeli, a prepričali se bodo, da bode začel isti kasneje brez njihovega prigovarjanja o šoli in predmetih ter sploh o šolskem življenji to in ono pripovedovati.

Važen je tudi trenutek, v katerem pride otrok s pismeno sodbo o njegovih pritrudih, marljivosti in zadržanju iz šole domov, t. j. kadar prinese šolsko naznanilo. Od tega, kar porečejo stariši šolskemu naznanilu, zavisno je često vse veselje do učenja, tedaj ves nadaljni uspeh pri učenji otroka.

Nekateri stariši podpišejo naznanilo in še niti ne pogledajo kaj je v njem napisano. Otroci teh starišev si gotovo ne bodo prizadevali v šolskih predmetih napredovati, saj vedo, da je starišem vse jedno, imajo li dobre ali slabe rede v šolskem naznanilu.

Prav hvalevredno je ravnanje tistih roditeljev, ki otroka takrat, ko prinese šolsko spričevalo spodbujajo k marljivosti in vztrajnosti ter mu obljubijo

morebiti tudi kakšno darilo, če si do prihodnje razdelitve svoje naznanilo izboljša. —

Zanimanje do šolskega delovanja kažejo stariši tudi s tem, da povprašajo včasih svojega otroka po pismenih nalogah, katere učitelj v šoli otrokom na dom daje. Pa ne samo, da po nalogi povprašajo, ampak tudi potem pogledajo, če jo je otrok izvršil. Zelo umestno je, naloge, koje so slabo in površno izdelane, še jedenkrat pisati dati.

Res, da je to skoro nekoliko preveč zahtevano, a stariši naj pomislijo, da če tudi olajšajo na tak način zelo učiteljev trud, vendar mnogo več v prid in korist svojih otrok store, nego pa v hasek učitelja.

VI.

Konečno še jedno željo in sicer to-le:

Stariši naj stopijo večkrat k učitelju povprašat, kako je ž njihovim otrokom, posebno pa ga naj pri prvem pohodu otroka v šolo ter sploh z začetka vsakega šolskega leta opozorijo na mogoče posebnosti, pogreške telesne ali duševne ter na svojstva otrokova v obče.

Niti dve človeški naravi nista jednaki. Tisočero kombinirani so dari in zmožnosti otroka; vsak ima druge strani, kojih se je učitelju pri vzgoji lotiti, če hoče ž njim napredovati. To posebnost otroka in človeka sploh imenujemo njegovo individualnost.

Učitelj ne more z vsemi otroki jednako ravnati; pri enem stori oster pogled več kot pri drugem kaka večja kazen, recimo zadržanje po šoli.

Učitelju se treba tedaj pri njegovem delovanju ozirati na individualnost učenca. To pa mora pri vsakem prej dobro poznati, jo na tanko in več časa studirati.

Kdo pa pozna bistvo otroka bolje nego njegovi stariši?

Migljaji in poročila, katere učitelji od starišev v tej zadevi dobe, so jim dobro došli in dragoceni doneski k spoznavi gojenca. Nasprotno je pa tudi za stariše dobro vedeti, kako napreduje in se obnaša njih otrok v šoli in kako naj ravnajo ž njim doma, da bode v pouku bolje napredoval.

Ne misli, da s takim povpraševanjem po svojem otroku, učitelja samo nadleguješ, nikakor ne, temveč še vesel te je učitelj, če je le količkaj izveden mož, kajti mnogo, mnogo ti ima povedati.

Vse to pa, kar sem na dolgo in obširno razkladal, združim kot ponovitev v ta-le kratka pravila:

Vzajemno delovanje domače hiše in šole je prvi in glavni pogoj dobre izreje otrok.

Da pa se to doseže, je treba, da stariši

1. svoje otroke kolikor mogoče dobro za šolo pripravijo in v njih vzbudijo veselje do šole;
2. da otroke pridno in redno v šolo pošiljajo;
3. da govore v navzočnosti otrok o šoli in njenih organih vedno lepo in spoštljivo;

4. da se zanimajo za to, kar se otroci v šoli uče;

5. da povprašajo pri učiteljih večkrat po svojih otrocih.

S temi pravili in s pristrčno željo, da bi se stariši pri vzgoji svojih otrok vsaj nekoliko po njih ravnati hoteli, končam te svoje skromne vrstice ter še dostavljam:

Delujmo skupno, trudimo se skupno, da bomo vzgojili iz naše mladeži pobožne kristijane ter dobre državljane, ter da bomo mogli z mirno vestjo reči:

Mladina, ti si naše veselje, naš ponos, mladina, ti si v resnici up in nada boljše bodočnosti!

COBISS 2042100

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJI2NICA

00000438539